

Jasna Omejec

PREDSJEDNICA USTAVNOG SUDA GOVORI O
ODNOSIMA S BIVŠIM PREMIJEROM, UTJECAJU
POLITIKE NA PRAVOSUĐE, PROCESU ODLUČIVANJA...

Mislite o njemu što god, ali Sanader se nikada nije miješao u Ustavni sud

Kao predsjednica Ustavnog suda, potpuno sam svjesna svoje odgovornosti za svaku odluku, pa i za onu o kojoj ništa ne znam, i iza svake stojim. U kolege suce koji donose odluke imam puno povjerenje

razgovarala Silvana Perica

Jasna Omejec najvažnija je osoba u Ustavnom sudu Republike Hrvatske u razdoblju nakon Jadranka Crnića, dakle od prosinca 1999. godine do danas. Nekadašnja članica HSLŠ-a, te godine 37-godišnja profesorica upravnog prava na zagrebačkom Pravnom fakultetu, u Ustavni sud stiže pod mentorstvom Smiljka Sokola, koji je s oporbom dogovorio novi sastav suda. Zbog nekih članova tog "paketa" poput Vice Vukojevića, na cijeli je dogovor pala teška sjena zbog koje se do danas SDP više ne upušta u dogovore s HDZ-om, što je dovelo do toga da liberalniji suci, lijevo orijentirani, bivaju rijetko birani. Omejec je svojom agilnošću i stručnošću i prije izbora za predsjednicu u lipnju 2008. godine imala važnu ulogu na Ustavnom sudu, koji je nekoliko puta razočarao narod, prvo odlukom o haraču koji je prošao na Ustavnom sudu, a zatim i odlukom o referendumu, koji nije prošao. I nekim odlukama u kaznenom pravu, kad su ukidane pravomoćne višegodišnje zatvorske kazne, Ustavni sud iznenadio je javnost. O svemu tome razgovaramo s predsjednicom Ustavnog suda Jasnom Omejec.

:: Možete li, kao predsjednica Ustavnog suda, reći kakve posljedice po ustavni poredak u Hrvatskoj može imati uhićenje bivšeg premijera?

Po ustavni poredak? Nikakve. No, može li ono pomoći sazrijevanju svijesti nacije o važnosti neovisnih institucija? Mislim da bi moglo.

:: Je li Ivo Sanader u šest godina koliko je bio predsjednik Vlade pokušavao utjecati na neovisnost Ustavnog suda?

Što god mi mislili o gospodinu Sanaderu danas, moram reći jedno: imao je izraženu spoznaju o važnosti Ustavnog suda u europeizaciji hrvatskog pravnog poretka i nije se miješao u njegov rad.

:: Poznato je da predsjednici ustavnih sudova mogu imati veći utjecaj od drugih sudaca u donošenju odluka i da mogu lobiranjem preokrenuti stavove sudaca. Koliko vi možete utjecati na pojedine odluke Ustavnog suda?

Predsjednik Ustavnog suda nije zadužen za predmete niti je član sudskih vijeća. Budući da se na vijećima donosi 95% odluka Ustavnog suda, predsjednik faktički poznaje samo pet posto predmeta koje sud rješava. Sam sustav, dakle, onemogućava utjecaj predsjednika suda u donošenju odluka. No, kao predsjednica Ustavnog suda, potpuno sam svjesna svoje odgovornosti za svaku odluku, pa i za onu o kojoj ništa ne znam, i iza svake stojim. U kolege suce koji donose odluke imam puno povjerenje.

:: U nedavnom govoru u HAZU požalili ste

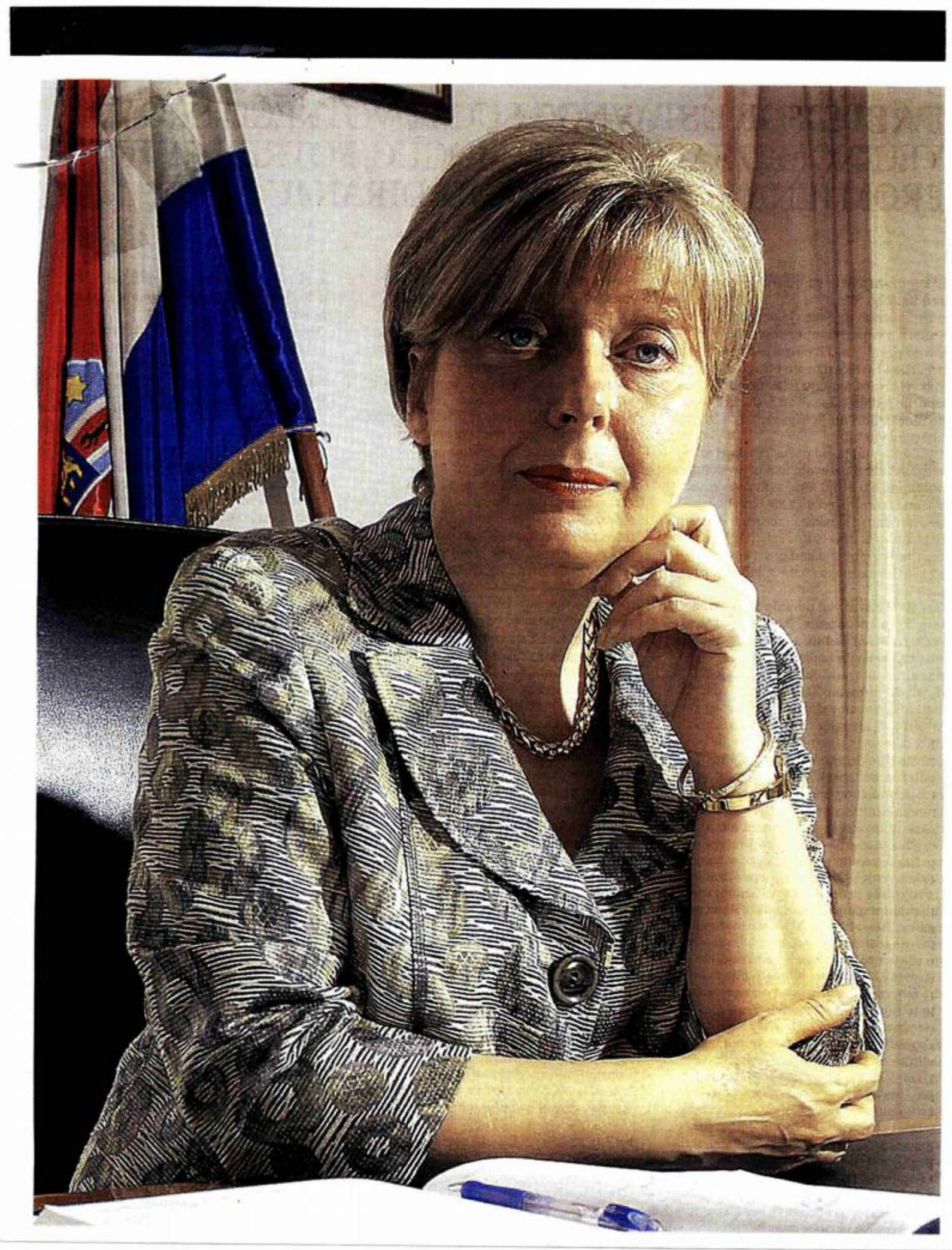
Ustavni sud uopće nije ocjenjivao ustavnost referendumskog pitanja, nego postojanje pretpostavki za donošenje odluke o raspisivanju

se da Ustavni sud RH mnogo više cijene u svijetu nego u Hrvatskoj. Je li možda uzrok tome što se odluke Ustavnog suda tiču samo građana Hrvatske?

Mislim da ste pogrešno "pročitali" moju poruku. Ugled hrvatskog Ustavnog suda u međunarodnoj zajednici vrlo je visok, jer je spoznaja o važnosti neovisnih demokratskih institucija u njoj vrlo visoka. Ustavni je sud prepoznat kao takva institucija. On to objektivno jest, ali ga se u Hrvatskoj, nažalost, još vrednuje po drugačijim kriterijima. Uglavnom interesnim, s puno strančarenja, uz koje onda ide i različito etiketiranje. To pokazuje da je u Hrvatskoj još na djelu antiinstitucionalno raspoloženje, a da se javno izgovorena riječ ne sagledava u kategorijama odgovornosti.

:: U kuloarima vam se često pripisuje ambicija da se kandidirate za Europski sud za ljudska prava, nakon što hrvatskoj sutkinji Nini Vajić istekne drugi osmogodišnji mandat. Imate li takvih ambicija?

Kad bi sutkinja Vajić mogla ostati još jedan mandat na Europskom sudu, zalagala bih se za to da joj se omogući još jedan mandat. No, Protokol 14 to onemogućuje. Hrvatska će se 2012. zbog toga prvi put naći u situaciji da mora izabrati novog suca Europskog suda, drugog po redu uopće. Njega će birati Vijeće Europe između troje kandidata koje predloži Vlada Republike Hrvatske. Neovisno o ishodu, nije sporno da

Jasna Omejec

DA BI IZBOR USTAVNOG SUCA DVOTREĆINSKOM VEĆINOM U SABORU BIO MOGUĆ, POTREBNA JE PROMJENA PRAVILA O KANDIDIRANJU

ispunjavam uvjete da budem među to troje kandidata.

:: Ustavni sud nedavno je poslao izvještaj Saboru u kojem ga upozorava da je nužno promijeniti izborne jedinice, jer su prevelike razlike u broju birača, radi čega glasovi birača nemaju istu težinu. Ostanu li izborne jedinice kakve su sada, je li moguće da idući izbori budu osporeni i da moraju biti ponovljeni?

Ustavni je sud jasno poručio: izbori ne bi bili u skladu s Ustavom ako bi prekomjerno odstupanje u broju birača po pojedinim općim izbornim jedinicama izravno i neposredno utjecalo na izborni rezultat, to jest ako bi dovelo do različitih izbornih rezultata u situaciji kad bi svi ostali elementi izbornoga sustava bili odnosno ostali isti.

:: Je li i Ustavni sud pomalo zakasnio u tom svom upozorenju, jer smo praktički već u izbornoj godini, a izborne jedinice su različite već više godina?

Za pripremu izbornih pravila ima još dovoljno vremena. Zato bih ponovila ono što smatram najvažnijim dijelom tog izvješća. U njemu je sadržano upozorenje da u domaćem pravnom poretku ne postoje pravila o postupku i tijelima koja bi bila nadležna za neprekidno praćenje stanja radi periodičnog usklađivanja područja i granica izbornih jedinica. Ustavni sud je, dakle, upozorio da se zakonom moraju odrediti nadležna tijela i propisati pravila postupka za određivanje i periodično usklađivanje njihovih područja i granica.

:: Propisano je da se izborni zakoni moraju mijenjati najkasnije do godinu dana prije izbora. Znači li to da bi Sabor morao i izborne jedinice promijeniti najkasnije do ožujka 2011. godine? Zar i podjela Hrvatske na izborne jedinice nije zapravo dio izbornog zakonodavstva, unatoč tome što to nije izričito navedeno?

Naravno da je to dio izbornog zakonodavstva. No, same izborne jedinice nisu ustavna kategorija, pa se taj rok o kojem govorite ne odnosi na njih. Unatoč tome, Ustavni sud je jasno izrazio mišljenje da bi Hrvatski sabor trebao ustrajati na dosadašnjoj praksi, koja se sastoji u njegovoj suzdržanosti da i poslije navedenog roka donosi, mijenja ili dopunjuje izborni zakonodavstvo. Dosadašnja dobra parlamentarna praksa jača stabilnost izbornog prava i unapređuje demokratsko okruženje izbornih procesa. Ne

dvojim da će Hrvatski sabor poštovati taj rok i kad su u pitanju izborne jedinice.

:: Odluka o referendumu donijela je Ustavnom sudu cijeli niz napada i kritika. Prema mišljenju nekih pravnikâ, Ustavni sud trebao je samo ocijeniti ustavnost referendumskog pitanja te vratiti pitanje Saboru da odluči o svrsishodnosti referendumâ nakon što je prijedlog izmjena Zakona o radu povučen iz procedure.

Eto kako sami upadate u zamke! Ustavni sud uopće nije ocjenjivao ustavnost referendumskog pitanja, nego postojanje ustavnih pretpostavki za donošenje odluke o raspisivanju referendumâ. Je li samo referendumsko pitanje bilo ustavno ili nije nema nikakve veze s onim o čemu je odlučivao Ustavni sud. Dopuštate li da iz ovoga izvučemo malu pouku? Čini mi se da vaše pitanje upućuje na zaključak da ste skloniji vjerovati "nekim pravnicima" nego iz odluka Ustavnog suda sami izvlačiti odgovarajuće zaključke. To dovodi do daljnjeg pitanja: kad vi kao novinar takvo mišljenje "nekih pravnikâ" bezuvjetno i nekritički iskoristite kao osnovu za vlastiti javni komentar, koji onda utječe na mišljenje tisuća čitatelja, kamo nas to vodi? Razmislite o tome.

:: Je li masovno potpisivanje za referendum zapravo pokazalo neraspoloženje građana prema Vladi, pa se pitanje referendumâ trebalo i na Ustavnom sudu gledati nešto šire i omogućiti građanima da svoju volju iskažu?

Ponovo ću reći: kad je riječ o ustavnim procedurama, onda kompromisa nema. Ne postoje li ustavne pretpostavke za provedbu bilo kojeg postupka koji uređuje Ustav, onda provedbe tog postupka neće biti. Kakva bi to država bila u kojoj bi vrhovna institucija za zaštitu vladavine prava - zbog pritiska javnosti - "zaboravila" na Ustav? Za takvu se državu naši građani sigurno nisu žrtvovali u teškim ratnim godinama. Građani Hrvatske su se borili za ustavnu demokraciju. Svi moramo dati doprinos njezinoj izgradnji.

:: Jesu li vaš govor i govor prof. Davora Krapca vezani uz odluku o referendumu

Podsjecam sve nositelje javne riječi: s fašizmom se nitko od nas ne smije igrati, pa ni na simboličnoj, literarnoj ili metaforičkoj razini

zapravo izraz straha od bunta, od prosvjeda na koji građani imaju i ustavno pravo?

Građani imaju pravo na miran prosvjed i to im pravo nitko ne smije oduzeti. Nisam sigurna što namjeravate postići takvim pitanjem. No, ponovo ću ponoviti ono što sam i tada poručila građanima, jer iza toga stojim: zabrinjava omalovažavanje i obezvređivanje svega što je povezano s institucijama ove države. I, ako mi dopustite, dodala bih još nešto jer sam u medijima zbog tog govora proglašena fašistom. Podsjećam sve nositelje javne riječi: s fašizmom se nitko od nas ne smije igrati, pa ni na simboličnoj, literarnoj, metaforičkoj ili bilo kojoj drugoj razini.

:: Kako to da se praktično sve odluke Ustavnog suda donose jednoglasno te da nema ni izdvojenih mišljenja pa čak niti malih nesuglasja na javnim sjednicama?

Ustavni sud je uložio ogroman napor u prihvaćanju i unapređivanju dijaloškog diskursa pri donošenju odluka. Taj je napor urodio plodom. No, taj diskurs nikako ne isključuje izdvojena mišljenja. Njih će uvijek biti, nekad više, nekad manje, ali će ih sigurno biti. Ona su inherentna poslu ustavnog suda.

:: Veći dio sudaca Ustavnog suda politički je desno orijentiran. Je li bilo načina da se Ustavni sud uravnoteži izborom sudaca liberalnije orijentacije?

Riječ je o vašem osobnom viđenju trenutalnog sastava Ustavnog suda. Demantiraju vas odluke koje Ustavni sud donosi posljednjih godina. One izražavaju predanost Ustavnog suda načelima liberalne demokracije. Na tim se načelima, uostalom, temelji i naš Ustav.

:: Zašto je na web stranici Ustavnog suda objavljen Ustav bez novih ustavnih promjena?

Ovih dana prelazimo na novi web-sustav u skladu s novim vizualnim identitetom Ustavnog suda. Zbog tog prijelaza nismo uspijevali ažurirati sve stranice, pa smo stare tekstove Ustava i Europske konvencije za ljudska prava samo povukli, ali ih još nismo zamijenili novima. Doduše, to smo učinili sa zakašnjenjem, pa se svim posjetiteljima naših stranica zbog toga ispričavam.

:: Kako komentirate to što je za izbor novih sudaca potrebna dvotrećinska većina u Saboru? Je li bilo potrebno unijeti i druge promjene u izbor sudaca Ustavnog suda,

:: Koji komentar uopće mogu dati o činjenici da jedna osoba prepričava za medije navodni razgovor koji je navodno vođen s trećim osobama o tome da se netko navodno konzultirao s Ustavnim sudom o nečemu?

tako da se kandidati ne mogu javljati sami?

Promjena koja je uнесена u Ustav je dobrodošla, ali nije dovoljna. Da bi izbor ustavnog suca dvotrećinskom većinom u Saboru bio djelotvoran ili čak, usudila bih se reći, moguć, potrebna je promjena pravila o kandidiranju, ali i promjena naše pogrešne predodžbe da svaki dogovor većine i manjine u parlamentu znači "trgovinu".

:: Nedavno su predstavnici vlasti izjavljivali da su se konzultirali s Ustavnim sudom. Je li bilo takvih konzultacija do sada?

I ja sam to pročitala u novinama. Koji komentar uopće mogu dati o činjenici da jedna osoba prepričava za medije navodni razgovor koji je navodno vođen s trećim osobama o tome da se netko navodno konzultirao s Ustavnim sudom o nečemu?

:: Prigovara vam se i da ste u slučaju referendumu prije odluke govorili o tom pitanju, iako se od sudaca Ustavnog suda očekuje da se ne opredjeljuju unaprijed o bilo kojem pitanju koje može doći na odlučivanje u Ustavni sud.

Jeste li sigurni da sam to učinila? Gdje sam o tome govorila? Dopuštam mogućnost da sam negdje nešto izjavila, jer svaki čovjek može pogriješiti. To bi onda nedvojbeno bio moj težak propust. No, vjerujte mi, ne pamtim da se to dogodilo. Morali biste mi iznijeti nešto više činjenica, jer na temelju vašeg pitanja ne mogu dati izjavu iza koje bih stajala. U svakom slučaju, bilo kakve izjave o predmetu prije no što odluka bude donesena krajnje su neprihvatljive i nedopustive.

:: Odluke vezane za sudske postupke, prema kojima na Ustavnom sudu može pasti presuda ako je jedan od sudaca koji je donio odluku sudjelovao i u nekoj drugoj odluci u tom predmetu, iako zakon to ne zabranjuje, izazvale su dosta sporova.

Da, i izazivat će ih i dalje sve dok se naš sudbeni sustav ne uskladi s europskim ustavnim standardima. U slučajevima o kojima vi govorite propust ili pogreška nije na sucima ili sudovima, nego je sadržana u samom sustavu koji dopušta da do takvih situacija dolazi. Ti i slični slučajevi su dokaz da naše zakonodavstvo i našu sudsku praksu treba dalje usklađivati s europskim standardima ali i dokaz da u nekim sudovima imamo tako malo sudaca da ovom trenutačno objektivno nije moguće zadovoljiti neke europske standarde. A to je onda pogreška u sustavu.

Najvažnija odluka je U-III-1902/2009

Ne smijem govoriti o imenima, samo o brojevima odluka Suda

:: Navršile su se dvije godine vašeg mandata na čelu Ustavnog suda. Koja je odluka Ustavnog suda u tom razdoblju najznačajnija?

U tom je razdoblju Ustavni sud donio više iznimno važnih odluka, pa bi ih trebalo razvrstati po različitim ustavno-pravnim područjima.

Tek onda bi se, unutar svakog pojedinog, mogla pronaći ona najznačajnija, kako je vi nazivate.

:: No, dobro, koje bi bile najznačajnije

odluke po pojedinim područjima kod ustavnih tužbi?

Ne smijem govoriti o imenima. Zato ću navesti samo nekoliko slučajeva. U području zaštite obiteljskog života to je U-III-1902/2008, u području zaštite dostojanstva osoba lišenih slobode U-III-4182/2008, u području zaštite vlasništva U-IIIB-1373/2009, u području prava na poštovanje doma U-III-46/2007, u području otmice djece U-III-1801/06 itd.